

Madaniy-tamosha xizmatlarini rivojlantirishning zarurlari va tashkiliy iqtisodiy mehanizimlari

Samarqand Iqtisodiyot va Servis instituti Boshqa tarmoqlarda
buxgalteriya xisobi va audit kafedrasi assistenti
Annayev Abdurasul Abdurashidovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada madaniy-tamosha xizmatlarini rivojlantirishning zarurlari va tashkiliy iqtisodiy mehanizimlari haqida umumiy ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: madaniy tadbir, agitatsiya va propaganda ishi, badiiy-ommaviy tadbir, umumiy va spetsifik metodika.

Madaniy tadbirlar kishilarning ishdan bo'sh vaqtida ularga kerakli axborotlar berish, badiiy-estetik zavqlantirish, madaniy-ijodiy ishga jalb qilish hamda ularning mazmunli hordiq chiqarishlari uchun yordam beradi. Bu tadbirlar, asosan, og'zaki jurnal, klub kechalari, badiiy kompozitsiyalar, badiiy agitbrigada va diskoklub programmalari, teatrlashtirilgan kontsert va tomoshalar, xalq an'analari, ommaviy bayramlar va sayllar kabi shakllardan tashkil topadi. Badiiy-ommaviy tadbirlar o'z ichiga madaniy-ma'rifiy muassasalarning asosiy va ko'p shakllarini qamrab oladi.

Madaniy tadbirlarning eng afzallik tomoni shundaki, ular o'zida madaniy-ma'rifiy muassasalar faoliyatini ko'proq mujassamlashtiradi. Jumladan, ularda agitatsiya va propaganda ishi, havaskorlik ijodi, bo'sh vaqtni mazmunli tashkil qilish kabi faoliyatlar birlashib ketadi. Badiiy-ommaviy tadbirlarning har bir shakli (ommaviy bayramlar, an'anaviy marosimlar, teatrlashtirilgan tomoshalar, har xil kechalar, namoyishlar) ga murojaat etsak, ularda agitatsiya-propaganda xarakteridagi mazmunni, havaskorlik ijodining natijalarini, badiiy-estetik zavqlanish va hordiq chiqarish uchun yaratilgan qulayliklarni yaqqol sezish mumkin. SHu sababli, badiiy-ommaviy tadbir madaniy-ma'rifiy muassasalardagi barcha faoliyatning umumlashtirilgan ko'zgidir.

Madaniy tadbirlarni amaliy tashkil qilish nazariya va metodika asosida konkret ish shakllarini ijodiy uyushtirishdir. Amaliy ishga kirishish – bu uchinchi jarayondir.

Shunday qilib, badiiy-ommaviy tadbirlarni tashkil qilishga erishish quyidagi jarayonlarni o'z ichiga oladi:

-Nazariy va ilmiy asoslarni (jumladan, ish tajribani ham) o'rganish.

-Umumiy va spetsifik metodikani (jumladan, ilg'or ish tajribani ham) o'zlashtirish.

-Ishga ijodiy yondashish, amaliy tashkil qilish malakasiga ega bo'lish.

Badiiy-ommaviy tadbirlarni tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlarini bilish shu sohaga oid bilimlarni konkretlashtiradi, ularni egallashga aniqlik kiritadi, tadbirlar mohiyati va xarakterini to'laroq yoritib berishga yordam beradi.

O'ziga xos xususiyatlar haqida so'z borganda, hodisalarni bir-biridan ajratib turadigan, faqat bir hodisaning yolg'iz o'ziga tegishli bo'lgan xususiy belgilari va tomonlari tushuniladi. Lekin o'ziga xos xususiyatlar bir hodisaning yakka o'zini o'rganish bilangina aniqlanmaydi. Balki bir necha hodisalarni bir-birlari bilan solishtirib ko'rilganda, ularning avval umumiy, keyin esa xususiy tomonlarini topish mumkin bo'ladi.

Badiiy-ommaviy tadbirlarning xususiyatlarini aniqlash uchun ularni san'at, ommaviy axborot turlari bilan taqqoslab ko'riladi. Chunki badiiy-ommaviy tadbirlarning teatr spektakllari, konsert programmalari, kinofil'm va radioeshittirishlar, teleko'rsatuvlar bilan umumiy bo'lgan hamda ulardan ajralib turadigan o'ziga xos tomonlari bor.

Badiiy-ommaviy tadbirlarni tashkil etishning birinchi asosiy xususiyati shundan iboratki, u kundalik hayotning tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'ladi. Agar san'at asarlari real «birinchi dunyo»ni badiylashtirish asosida «ikkinchi dunyo»ni vujudga keltirsa, badiiy-ommaviy ish shakllari kundalik hayotning o'zidagi muhim va diqqatga sazovor voqealarni tadbir sifatida uyushtiradi.

Yuqorida qayd etganimizdek, mehnatkashlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil qilish asosan madaniy-ma'rifiy muassasalarning zimmasiga tushadi. SHunday ekan, aholining ishdan xoli vaqtida hayotning muhim daqiqalarini va mehnat yutuqlarini nishonlash hamda ular ehtiyojini qondirish uchun badiiy-ommaviy tadbirlar (turmushning tarkibiy qismi sifatida) uyushtiriladi. Mehnatkashlarning bo'sh vaqtlarida ularning bilimini oshirish uchun og'zaki jurnal, hordiq chiqarishlari uchun dam olish kechalari, biron buyuk sanani yoki mehnat yutug'ini nishonlash uchun bayramlar kabi ko'plab tadbirlar tashkil qilinadi. Bu tadbirlar esa maxsus o'ylab topilmaydi. Ularni mahalliy hayotning o'zi, kishilarning ma'naviy ehtiyoji bevosita taqozo qiladi va shularga binoan tadbirlar tashkil qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B. Sayfullayev, V.Rustamov. Madaniy tadbirlarni tashkil etishmahorati». T.2016.
2. K.S.Stanislavskiy. «Aktyorning o‘z ustida ishlashi». T.Xo‘jayev tarjimasi. S.Muhamedov muharrirligida. T. Yangi asr avlodi. 2010.
3. H. Muhammad. «Ssenariynavislik asoslari». T., Fan va texnologiya, 2008.
4. M.Muhamedov. «Rejissura asoslari». T.: O‘DSI bosmaxonasi. 2008.
5. J.Mahmudov. «Sahna kompozitsiyasi aifbosi». T. O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti. 2006

Research Science and Innovation House

